

DLD – Udviklingsmæssig sprogforstyrrelse

Fakta om DLD

DLD står for Developmental Language Disorder (Udviklingsmæssig sprogforstyrrelse). Forskning viser, at der er ca. 1-2 elever i hver klasse, der har DLD.

Den primære årsag til DLD er, at barnet fødes med dårligere forudsætninger for sprogtilegnelse, som ikke kan forklares med en bagvedliggende årsag.

DLD er karakteriseret ved vedvarende vanskeligheder med tilegnelse, forståelse, produktion og/eller anvendelse af talt sprog. DLD giver eleven signifikante begrænsninger i kommunikationen og mindsker elevens deltagelsesmuligheder i skolen og socialt grundet de sproglige vanskeligheder.

De sproglige kendetegn ved DLD vil ofte ændre sig hos det enkelte barn, når det bliver ældre, og hos mange børn vil de sproglige vanskeligheder være blevet mindre hørbare ved skolestart. De vil dog stadig kunne give barnet udfordringer med bl.a. sprogforståelse, lavt ordforråd og forenklet sætningsproduktion. Ofte bliver barnets underliggende sproglige vanskeligheder igen tydelige omkring mellemtrinnet, når de faglige krav til barnets sproglige formåen øges.

Barnets udfordringer grundet DLD forsvinder sjældent spontant uden særlige indsatser og kan være vedvarende hos nogle børn på trods af særlige indsatser. De dårligere forudsætninger for sprogtilegnelse hos barnet betyder, at vi skal have en øget opmærksomhed på at støtte barnets sproglige og faglige udvikling. Barnet har bl.a. behov for et ekstra godt sprogmiljø omkring sig, og barnet vil ofte også have brug for at blive støttet og stimuleret sprogligt i en mindre gruppe.

DLD kan gøre det svært for barnet at følge med fagligt i skolen, og der er stor korrelation mellem DLD og dysleksi og/eller læseforståelsesvanskeligheder. Derfor er det vigtigt at være opmærksomme på, om en ordblind elev også kan have DLD. DLD har også et stort overlap med ADHD, og der er også store overlap mellem DLD og vedvarende vanskeligheder med at indlære matematik (dyskalkuli). I matematik skal du også læse, lytte og forstå sammenhænge.

Undersøgelser viser, at DLD kan give sociale og trivselsmæssige udfordringer for barnet – også op i ungdoms- og voksenlivet, hvor der ses en øget risiko for bl.a. depressions- og angstsymptomer, læse- og stavevanskeligheder, lavere karakterer og varig offentlig ydelse.

Forældrene til barnet skal have kendskab til deres barns udfordringer, og de skal kende til omfang og mulige fremtidsudsigter med DLD. Den unge skal, når det er relevant for alderen, også selv have viden om DLD, så gode læringsstrategier kan indlæres.

Det er tale-hørekonsulenten, der stiller diagnosen DLD og formidler viden til forældre og fagpersoner omkring barnets vanskeligheder, eventuelt i samarbejde med skolens læsevejleder. Diagnosen stilles ud fra en grundig afdækning af elevens sproglige forudsætninger og en vurdering af, om eleven opfylder kriterierne for DLD.

Hvordan kan læreren få øje på eleven med DLD?

- Eleven udtrykker sig upræcist, når han/hun bliver spurgt
- Eleven deltager ikke særlig aktivt i gruppearbejde
- Eleven forstår ikke, hvad han/hun skal gøre i stillede opgaver
- Eleven producerer ukorrekte sætninger
- Eleven har svært ved at forstå dét, klassen læser
- Eleven har svært ved at lære og huske nye ord og fagbegreber
- Eleven er ukoncentreret
- Eleven har læse-stavevanskeligheder

Gode praktiske råd til læreren om struktur og didaktiske overvejelser ift. eleven med DLD

- Sørg for at eleven med DLD sidder, så læreren let kan få kontakt med eleven. Der kan være brug for jævnligt at afstemme, om eleven har forstået. Det kan også være hårdt for eleven med DLD at følge med i en hel undervisningstime, så læreren må holde øje med, om eleven er ved at "stå af"

- Sørg for at eleven sidder sammen med én, der vil kunne støtte (god tålmodighed og en god sprogmodel). Vær også opmærksom på dette i gruppearbejde
- Tilrettelæg undervisningen så der kan blive plads til små pauser, da det kan være trættende for eleven at lytte længe
- Hav opgaver klar som eleven kan løse alene et fredeligt sted
- Brug elevens navn og sørg for øjenkontakt, når læreren vil i kontakt med eleven
- Brug visuelle midler så ofte det er muligt
- Forvent at eleven kan have brug for mange gentagelser af beskeder
- Få det som en vane at tjekke om det gennemgåede faglige stof er forstået af eleven. En måde kan være at få eleven til at gentage det sagte med sine egne ord
- Giv god tid til eleven, når der skal svares eller fortælles
- Brug korte og simple sætninger når det er muligt og opsummer, hvad der er sagt. Prøv efterhånden at supplere med længere og sværere ord, sammen med det simple (måske kan det tegnes eller beskrives med bevægelser), og måske vil eleven efterhånden bruge de nye ord
- Hvis der er flere trin i en besked, så giv dem numre eller gør det visuelt
- Det kan være svært for eleven at finde et specifikt ord, så giv gerne nogle forslag, hvis man nogenlunde ved, hvad eleven vil sige. Giv eleven god tid til at tænke sig om først
- Prøv at give eleven ordene i det svar man ønsker. Fx "hvad legede du med i pausen" kan blive til: "Legede du i klatrestativ, eller kørte du på cykel i pausen"
- Når eleven har alderen til det, så begynd at afsøge strategier som eleven oplever støtter den faglige indlæring. Hvad kan andre gøre, og hvad kan eleven selv gøre?
- Det kan være en god idé at sætte ord på elevens DLD overfor klassen, så der er en forståelse for elevens udfordringer. Dette skal selvfølgelig gøres efter aftale med eleven
- Hvis der er læse-stavevanskeligheder, kan ordblindkonsulenten kontaktes for afdækning af ordblindhed og om hjælpemidler og anden indsats for ordblindhed kan afprøves

Hvordan kan skolens tale-hørekonsulent hjælpe?

Inden læreren kontakter skolens tale-hørekonsulent, er det en god idé at drøfte elevens vanskeligheder med forældrene. Læreren kan spørge ind til elevens tidlige sproglige udvikling, om eleven har haft kontakt til tale-hørekonsulent i børnehaven og forældres oplevelse af elevens sproglige udvikling. Afprøv også relevant indsats ud fra ovenstående råd.

Drøft herefter anonymt dine overvejelser og din viden om eleven med tale-hørekonsulenten og kom gerne med konkrete eksempler på, hvordan du ser elevens sproglige udfordringer komme til udtryk og hvilke konsekvenser, det har for eleven. Ud fra denne drøftelse kan det besluttes at indkalde til et dialogmøde med lærere, forældre og tale-hørekonsulent.

På dialogmødet besluttes det ud fra en grundig beskrivelse af elevens sproglige og faglige vanskeligheder, om tale-hørekonsulenten skal vurdere eleven ift. DLD. Denne sproglige vurdering vil typisk tage udgangspunkt i beskrivelsen af eleven samt en sproglig testning af eleven foretaget af tale-hørekonsulenten.

Når tale-hørekonsulenten har lavet den sproglige vurdering, får forældre og lærere en tilbagemelding. Alt efter elevens alder gives der også en tilbagemelding til eleven. I tilbagemeldingen vil også indgå vejledning om relevant indsats for eleven.

Tale-hørekonsulenten kan efterfølgende være sparringspartner i forhold til forståelse af DLD og elevens vanskeligheder og kan støtte eleven, forældre og lærere i at finde sproglige og faglige strategier, der hjælper eleven.

Tale-hørekonsulenten kan også sparre med lærere, elev og forældre omkring eksamener og vejlede om mulighed for indsats, efter eleven går ud af folkeskolen.

Links til mere viden om DLD og om indsatser i skolen

NVOL – Nationalt Videnscenter for Ordblindhed og andre Læsevanskeligheder

<https://nvol.dk/grundskole-bhkl-2-klasse/dld/afgraensning-og-afdaekning/hvad-er-dld-i-skolen/>

<https://nvol.dk/grundskole-3-10-klasse/dld/>

<https://nvol.dk/sprogforstyrrelsen-dld/>

EMU – Danmarks læringsportal

<https://www.emu.dk/grundskole/saerlige-elevgrupper/ordblindhed/et-godt-sprogmiljoe-er-basis-maalrettet-undervisning>

<https://radld.org/denmark/>

DLD-boblediagram med tegn på DLD

<https://handleguide.dk/media/sdxfp1m4/dld-boblediagram.pdf>

Videoer og podcast

<https://video.ku.dk/video/64178461/hvad-er-sprogforstyrrelser>

Oplæg ved Rikke Vang Christensen, Københavns Universitet

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/gabriel-lider-af-en-udbredt-men-ukendt-sprogforstyrrelse-jeg-ved-der-er-andre-som>

Gabriel på 17 år fortæller om sine udfordringer med DLD

<https://nvol.dk/viden-og-vaerktoejer/film/et-liv-med-dld/>

<https://nvol.dk/viden-og-vaerktoejer/film/foelger-af-dld/>

Videoer med Ida på 6 år og Gabriel på 18 år, begge har DLD

Podcast: Hvad er DLD i skolen?

https://nvol.dk/viden-og-vaerktoejer/podcasts/?fbclid=IwAR3AXv3jfZDnuZgMrrBJSYUxmDTFA2Yo8VJkdU_JZwYtihmkYPAWKaB_pts